

УДК 343.2/.7

Євген Бакутін,викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Національної академії внутрішніх справ

СУЧАСНИЙ СТАН НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ФІКСАЦІЇ ПРАВОПОРУШЕНЬ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена аналізу правової природи використання технічних засобів фіксації правопорушень. Зосереджена увага на чинній нормативно-правовій базі нашої держави, яка регулює відносини у сфері використання технічних засобів. У рамках адміністративно-правового дослідження це важливо з багатьох причин, ключові з яких такі: 1) прикладний характер юридичного наукового дослідження здебільшого зумовлює необхідність внесення змін до чинного законодавства, що можливе лише за умови аналізу теперішнього його стану; 2) значна частина проблемних аспектів використання технічних засобів в Україні пов'язана з недосконалою нормативно-правовою базою; 3) важливо проаналізувати відповідність підзаконних нормативно-правових актів у сфері використання технічних засобів тощо.

Ключові слова: законність застосування технічних засобів, науково-технічна обґрунтованість технічних засобів, правові підстави застосування технічних засобів.

*«Нам необхідно впровадити сучасні технології
в правоохоронну систему нашої країни»
Міністр внутрішніх справ
Арсен Аваков*

Постановка проблеми. Актуальність зумовлена наявністю питань, що пов'язані з проблемами використання різноманітних технічних засобів у сфері профілактики правопорушень. Використання технічних засобів для фіксації правопорушень є досягненням науково-технічного прогресу. Процеси, які пов'язані з використанням технічних засобів фіксації правопорушень і супроводжують ці явища та їх наслідки, потребують глибокого наукового опрацювання. Особливе місце серед них займають ті явища, процеси та наслідки, які мають негативне значення, особливо ті, що виявились протягом останніх десятиріч, а саме: матеріальний збиток від пошкоджених доріг, загазованість повітряного простору, дорожньо-транспортні пригоди, що призвели до тяжких наслідків.

Дослідження цих проблем здебільшого здійснювалися в межах науки криміналістики. Відсутність глибокого аналізу зазначених питань у науці адміністративного права негативно впливає на нормативно-правову базу, що регулює відносини, пов'язані із застосуванням технічних засобів у процесі превентивної діяльності, розкриття та розслідування правопорушень, і, як наслідок, не дає можливості повною мірою використати

одержані результати в практичній діяльності працівників правоохоронних органів.

Метою статті є аналіз чинної нормативно-правової бази у галузі використання технічних засобів, пошук проблемних місць та суперечностей, які постають на сучасному етапі розвитку правового регулювання відносин у цій сфері, а також послідовне висвітлення таких напрямів: а) міжнародні юридичні документи у сфері застосування технічних засобів; б) Конституція України та ступінь її регулювання використання технічних засобів; в) закони, і передусім Закон України «Про Національну поліцію»: недоліки, проблеми застосування, основні напрями вдосконалення; г) система підзаконних нормативно-правових актів, положення яких деталізують норми законів та регламентують безпосередні процеси, пов'язані з використанням технічних засобів; д) державні цільові програми у сфері охорони публічного порядку і безпеки, їх роль та місце у боротьбі з правопорушеннями.

Практичне значення полягає у формулюванні змін та доповнень до правових норм, що регламентують процес використання технічних засобів у розслідуванні правопорушень і є одним із визначальних чинників підвищення ефективності використання результатів застосування технічних засобів у процесі розслідування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Поява нових правопорушень і способів їх здійснення є передумовою внесення коректив у формування превентивної діяльності правоохоронців, яка покликана знаходити нові та більш сучасні способи протидії правопорушенням, широко впроваджувати інноваційні технічні засоби, системи й технології, що забезпечують інтенсифікацію й безпеку боротьби з правопорушеннями, спираючись на досягнення науково-технічного прогресу, позитивний вітчизняний і закордонний досвід.

Аспекти використання технічних заходів привертала увагу таких науковців, як С.Ф. Константинов, Ю.Ю. Орлов, Г.Ю. Рєпін, В.В. Арешонков, М.В. Кобець, Б.В. Жуков, П.П. Артеменко, В.А. Кудінов та ін.

Однак системно й комплексно, у контексті сучасних можливостей ця тема до цього часу мало досліджувалася. Література з відповідної проблематики практично відсутня, що, з одного боку, свідчить про її складність, а з іншого – вказує на брак уваги наукового загалу.

Виклад основного матеріалу. Місце міжнародних юридичних документів у регулюванні суспільних відносин сьогодні в Україні вже практично не викликає дискусій. Це частина системи права держави, оскільки норми зазначених документів мають певну перевагу щодо інших внутрішньодержавних нормативно-правових актів.

Відповідно до статті 9 Конституції України, чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Укладання міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України [1]. Євроінтеграційне спрямування України свідчить про належну увагу до питань адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Закон України від 18 березня 2004 року № 1629-IV «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» містить положення, згідно з якими метою адаптації законодавства України є досягнення відповідності правової системи України з урахуванням критеріїв, що висуваються Європейським Союзом (ЄС) [2].

Серед найважливіших загальних документів у сфері використання технічних засобів, з якими повністю узгоджуються положення Конституції України, є: загальна Декларація Прав Людини, яка прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня

1948 року та являє собою глобальне вираження прав, на які усі люди мають невід'ємне право.

Декларація складається з 30 статей, що є основою міжнародних договорів та регіональних документів із прав людини, національних конституцій та інших законів. Статтею 12 Загальної декларації прав людини встановлено, що ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте і сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла, таємницю його кореспонденції або на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист законом від такого втручання або таких посягань [3].

Міжнародний договір про громадянські та політичні права (1966 р.) наголошує, що особливість міжнародно-правових актів про права людини полягає в тому, що вони діють не безпосередньо, а шляхом їх включення у внутрішнє національне право [4].

Міжнародним пактом про громадянські і політичні права встановлено, що ніхто не повинен зазнавати свавільного чи незаконного втручання в його особисте і сімейне життя, свавільних чи незаконних посягань на недоторканність його житла або таємницю його кореспонденції чи незаконних посягань на його честь і репутацію (пункт 1 статті 17).

Відповідно до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції; органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб (стаття 8) [6].

У Преамбулі Європейського кодексу соціального забезпечення 1964 року (переглянутий 6 листопада 1990 року) зазначається, що метою Ради Європи є досягнення більшої єдності між її членами заради сприяння соціальному прогресу. Кодекс містить мінімальні соціальні стандарти, які держави повинні забезпечувати [7].

Статтею 31 передбачені обмеження соціальних стандартів, а саме: 1) ефективно втілення в життя прав і принципів, зазначених частиною I, та їх ефективне здійснення відповідно до частини II не підлягають жодним обмеженням, за винятком тих, які передбачені цими частинами, і тих, які встановлені законом і необхідні в демократичному суспільстві для захисту прав і свобод інших людей або для захисту

державних інтересів, національної безпеки, здоров'я людей чи моралі; 2) обмеження, які дозволяються цією Хартією щодо зазначених у ній прав і зобов'язань, застосовуються тільки з метою, з якою вони передбачені.

У підсумковому документі віденської зустрічі представників держав – учасниць Ради Європи (1989 р.) держави-учасниці знову підтверджують свою прихильність принципам, викладеним у Заключному акті. Усі цивільні, політичні, економічні, соціальні, культурні та інші права і свободи мають першорядне значення і повинні повністю здійснюватися всіма належними способами [8].

Аналіз наявних документів міжнародно-правового характеру свідчить, що, як член Ради Європи, Україна, відповідно до Паризької Хартії для нової Європи від 21 листопада 1990 року, взяла на себе обов'язки приєднатися до міжнародних стандартів у галузі прав людини, створити внутрішньодержавні гарантії їх здійснення, що ґрунтуються на загально визнаних міжнародно-правових гарантіях, закріплених у відповідних міжнародно-правових нормах [9]. Євроінтеграційні прагнення України вимагають перебудови і значного підвищення рівня ефективності та якості діяльності правоохоронних органів, насамперед реформованої поліції.

Підписання міжнародних угод також зумовлює неухильне дотримання у діяльності поліції стандартів у сфері захисту прав людини під час реалізації правоохоронних функцій, необхідність реагувати на появу нових видів злочинів і діяти відповідно до міжнародних стандартів прав людини. Тому постає потреба привести у відповідність засади діяльності Національної поліції України до світових (зокрема, європейських) стандартів. Ідеться, насамперед, про перехід від карального до соціально-сервісного змісту її діяльності. Нагальним завданням є перетворення поліції з карального органу на правоохоронну інституцію європейського зразка, що має надавати правоохоронні послуги громадянам [10, с. 17].

Поліція має формуватися з урахуванням міжнародних стандартів, а саме Рекомендації Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики», ухваленої Комітетом Міністрів 19 вересня 2001 року на 765-му засіданні заступників Міністрів, відповідно до якої цілями поліції визначено: підтримку публічного спокою, забезпечення права і порядку в суспільстві; захист і дотримання основоположних прав і свобод особи, закріплених, зокрема, в Європейській конвенції про права людини [11].

Здійснюючі захист прав і свобод особи в суспільстві, поліція стикається з певними викликами. Співробітники поліції щодня стоять на сторожі прав людини в буквальному сенсі, однак для виконання цього завдання вони часто змушені втручатися в права осіб, що порушують права інших людей.

Проблема досягнення оптимального балансу між повноваженнями поліції та особистими свободами не є чимось новим. Громадяни й особи, що проживають у державі, мають по відношенню до поліції високі очікування і водночас цілком правомірно вимагають, щоб поліція виконувала свою роботу відповідно до закону, поважаючи при цьому певні основоположні принципи, що відображають природу демократичного суспільства. Під «законом» розуміють не тільки національне законодавство України, але й більше – європейське право, яке втілює певні «цінності» у сфері, наприклад, демократичного протесту, поваги до особистого життя людей, захисту від свавільного використання поліцією своїх повноважень.

Такі цінності знаходять своє відображення в практиці Європейського суду з прав людини, що засідає в Страсбурзі, надає практичні висновки з тлумачення Європейської конвенції з прав людини в конкретних справах, які він розглядає. Рішення Суду базуються на конкретних фактах, що випливають з окремих систем національного законодавства і правозастосовної практики, однак в їх основі лежать певні універсальні принципи.

Співробітники правоохоронних органів повинні усвідомлювати значення ключових стандартів, зокрема, обов'язкових для виконання положень Європейської конвенції з прав людини та практики Європейського суду з прав людини («Страсбурзького суду»).

Охорона правопорядку нерозривно пов'язана з втручанням у права осіб, однак, чи визнаватиметься таке втручання виправданими заходами або ж вважатиметься порушенням прав людини, часто залежить від поведінки конкретних співробітників поліції під час виконання ними своїх повноважень. Співробітники поліції повинні сформулювати і використовувати у своїй щоденній роботі підхід, який базується на повазі до прав людини.

Втручання в права, згідно зі статтею 8 Європейської конвенції з прав людини, має задовольняти низці умов: 1) втручання та переслідування здійснюється в межах закону; 2) ґрунтується на нормах закону та є необхідною у демократичному суспільстві. Якщо держава не може виконати якусь із цих умов, Суд приймає рішення про порушення даної гарантії.

Аргументи, які наводить держава для виправдання застосування таких заходів, як спостереження за допомогою технічних засобів, пов'язані з однією з підстав, що передбачені текстом статті 8: національна та громадська безпека або запобігання правопорушенням чи злочинам. Виконання цієї умови в принципі не викликає для держави жодних труднощів. Отже, перше основне питання, яке слід критично проаналізувати, – визначення того, чи є втручання виправданим, чи було воно здійснене «відповідно до закону».

Названі проблеми можна розв'язати лише шляхом реформування репресивної моделі органів внутрішніх справ у демократичну модель європейського зразка – демілітаризовану, децентралізовану систему легітимних публічних спеціалізованих служб, захищених від кон'юнктурних політичних впливів, спроможних забезпечити захист прав, свобод і законних інтересів громадян, громадський порядок від протиправних посягань, діючи відповідно до принципів верховенства права, прозорості та підзвітності суспільству та застосовуючи силу (примус) винятково в рамках, визначених законом.

Саме така модель взаємовідносин громадянина й держави в особі одного працівника органів внутрішніх справ чи системи в цілому десятиліттями з успіхом працює у багатьох країнах світу. Тому постає нагальна потреба узгодити засади діяльності Національної поліції України зі світовими (зокрема, європейськими) стандартами. Ідеться, насамперед, про перехід від карального до соціально-сервісного змісту її діяльності.

Важливо, щоб поліція під час розслідування правопорушень розуміла певні аспекти захисту прав людини, не створювала не виправних упереджень щодо своєї роботи; поліція повинна уважно ставитися до чутливих питань захисту прав у процесі виконання своїх завдань.

Кожен громадянин має бути впевненим у своїй безпеці, а показником успішності такої діяльності є низький рівень злочинності та задоволення громадськості діяльністю поліції.

Здійснення провадження в справах про адміністративні правопорушення узгоджується з міжнародними стандартами, які визначають відповідні повноваження поліції. Згідно зі ст. 1 Європейської конвенції про передачу провадження в кримінальних справах визначимо поняття «злочин» (правопорушення) та «міра покарання» (стягнення). Провадження в справах про адміністративні правопорушення – це нормативно врегульована діяльність уповноважених суб'єктів

щодо застосування адміністративної відповідальності за вчинене адміністративне правопорушення, а також попередження адміністративних правопорушень [12].

Вказане вище свідчить про необхідність належної уваги як до міжнародних договорів, до яких долучилась Україна, до документів Європейського Союзу, з якими ми повинні узгоджувати внутрішнє законодавство, так і до етичних і правових документів міжнародних організацій, які є авторитетними як у Європі, так і у світі.

Важливий рівень правового забезпечення – Конституція України. Слід вказати, що, як документ прямої дії, Основний Закон держави є вкрай важливим у системі безпеки, в тому числі і щодо використання технічних засобів. У цьому аспекті слід вказати на три статті Конституції України – 1, 19 та 32, у яких зазначено, що Основний Закон України проголошує людину, її життя і здоров'я, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю. Відповідні права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави [1].

Правова система України почала формуватися з прийняттям Верховною Радою УРСР 16 липня 1990 року Декларації «Про державний суверенітет України». З прийняттям у 1996 році Конституції України закладено фундамент нової правової системи, створено законодавчу основу для розвитку української незалежної держави.

Водночас у становленні нової правової системи України наявні й істотні недоліки, зокрема у сфері охорони громадського порядку. Наукою і практикою, на жаль, не вироблено ще прогнозів розвитку та змін оперативної обстановки, стану правопорядку, розвитку кримінального й адміністративного законодавства.

Встановивши та забезпечивши громадський порядок, держава зобов'язана ще й охороняти його, і, хоча чинна Конституція України не покладає на державу обов'язок з охорони громадського порядку, в Україні існує, як у кожній державі, спеціальний апарат, покликаний охороняти громадський порядок, – це поліція.

Повноваження Верховної Ради України щодо забезпечення діяльності поліції визначені Конституцією України. Згідно з п. 22 ст. 85 Конституції України Верховна Рада України затверджує загальну структуру, чисельність, визначає завдання Національної поліції як складової частини МВС. Виключно в законодавчому порядку визначаються основи національної безпеки країни, складовою частиною якої є дотримання правопорядку, правовий режим воєнного і

надзвичайного стану, встановлюються діяння, які є злочинами, адміністративними правопорушеннями, та відповідальність за них, встановлюються спеціальні звання поліції.

Відповідно до частин першої, другої статті 32 Основного Закону України ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України; не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Конституційне та законодавче регулювання права на невтручання в особисте та сімейне життя узгоджується із міжнародно-правовими актами.

Важливу роль в організації діяльності поліції відіграють органи місцевого самоврядування. Відповідно до законів «Про Національну поліцію» та «Про місцеве самоврядування в Україні» керівник поліції та керівники територіальних органів поліції здійснюють інформування громадськості про діяльність поліції, а саме раз на рік готують та опубліковують на офіційних веб-порталах органів поліції звіт про діяльність поліції.

У підпункті 22 пункту 1 статті 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» передбачено затвердження міської цільової програми «Безпечне місто» на 2018–2022 роки. Комплексна система «Безпечне місто» призначена для автоматизації та вирішення найбільш важливих завдань сучасних міст. Насамперед це технічна підтримка служб громадської безпеки, надзвичайних служб [13].

Міністр МВС України Арсен Аваков під час перебування на Міжнародній виставці технологій внутрішньої національної безпеки і поліцейського обладнання MILPOL Qatar 2018, зазначив: «Наша правоохоронна система потребує впровадження новітніх технологій. Нині ми масштабуємо програму «Безпечне місто» на територію всієї держави. Вона вже працює в Маріуполі, Києві та Дніпрі. Основа її діяльності – застосування сучасної інформаційно-комп'ютерної системи, яка надає можливість цілодобового моніторингу оперативної обстановки. Наші камери можуть тривалий час працювати без електрики, у нічний час та за будь-яких погодних умов» [14].

На програму «Безпечне місто» покладається: 1) оперативний цілодобовий контроль ситуації на вулицях і об'єктах міста в режимі реального часу; 2) ведення відео- і аудіоархіву; 3) автоматичне оповіщення про виникнення надзвичайних ситуацій відпо-

відних служб і організацій, надання візуальної інформації з місць установки телекамер; 4) відновлення ходу подій на основі записаних відеоматеріалів; 5) інтеграція відеоінформації з інформацією інших автоматизованих систем міської інфраструктури.

Впровадження програми «Безпечне місто» дозволить: а) максимально підвищити безпеку на вулицях і дорогах міста; б) охопити основні магістралі міста, перехрестя, місця проведення громадських заходів; в) покращити управління дорожнім рухом у місті; г) більш оперативно й обґрунтовано вирішувати спірні ситуації у разі ДТП; д) ефективно боротися з кримінальними і терористичними загрозами; е) здійснювати моніторинг ситуації і контроль у дворах багатоквартирних будинків, під'їздах та ліфтах.

Поліція у процесі своєї діяльності взаємодіє з органами правопорядку та іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування відповідно до закону та інших нормативно-правових актів.

На думку М.В. Кобець та авторського колективу, з якою можна погодитись, взаємодія поліції з органами державної влади й органами місцевого самоврядування – це їхня спільна, узгоджена за місцем, часом та метою діяльність, спрямована на найбільш ефективне виконання правоохоронних завдань та оптимальне використання наявних можливостей [15, с. 28].

Правовою основою взаємодії поліції з іншими державними органами є:

1) Закони України «Про Національну поліцію», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про боротьбу з тероризмом», «Про автомобільний транспорт», «Про дорожній рух» та ін.;

2) нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України (Постанова Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2017 року № 833 «Про функціонування системи фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі», Правила дорожнього руху, затверджені Постановою Кабінету Міністрів від 10 жовтня 2001 року (зі змінами), Постанова Кабінету Міністрів від 27 червня 2007 року № 879 «Про заходи щодо збереження автомобільних доріг загального користування», Постанова Кабінету Міністрів від 25 квітня 2018 року № 435 «Про затвердження Державної програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2020 року» та ін.);

3) спільні відомчі накази центральних органів виконавчої влади (наказ МВС України, Міністерства охорони здоров'я України від 09 листопада 2015 року № 1452-735 «Про за-

твердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції» тощо).

Відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення 1984 року Національна поліція в межах здійснення провадження в справах про адміністративні правопорушення, згідно зі ст. 245, має забезпечити: своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності до закону, виконання винесеної постанови, виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, а також запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі додержання законів, зміцнення законності [16].

Постанова Кабінету Міністрів України від 27 червня 2007 року № 879 «Про заходи щодо збереження автомобільних доріг загального користування» зазначає, що в разі правопорушення працівник (інспектор-оператор) пункту габаритно-вагового контролю негайно складає акт і повідомляє регіональну службу Укравтодору та відповідний підрозділ МВС. Порядок застосування технічних засобів, що унеможливають подальший рух великовагового та/або великогабаритного транспортного засобу, та форма акта про порушення правил проїзду такого транспортного засобу затверджуються спільним наказом Укравтодору і МВС.

У наказі МВС України, Міністерства охорони здоров'я України від 09 листопада 2015 року № 1452-735 «Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції» зазначено, що за наявності ознак, передбачених у вказаній Інструкції, поліцейський здійснює огляд на стан сп'яніння за допомогою спеціальних технічних засобів, дозволених до застосування МОЗ України та Держспоживстандартом, поліцейські використовують спеціальні технічні засоби, які мають, зокрема, сертифікат відповідності та свідоцтво про повірку робочого засобу виміральної техніки.

«Стратегія розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року», затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 року № 1118-р, передбачає, що Міністерство внутрішніх справ України реформовано в орган управління в системі центральних органів

виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики в таких сферах: 1) забезпечення охорони прав людини і основних свобод, інтересів суспільства і держави; 2) протидії злочинності; 3) підтримання публічної безпеки і порядку; 4) надання поліцейських і адміністративних послуг; 5) захист державного кордону та охорони суверенних прав України; 6) організації цивільного захисту, запобігання виникненню надзвичайних ситуацій і ліквідації їх наслідків; 7) міграції і громадянства [17].

Позбавившись статусу «міністерства міліції», Міністерство внутрішніх справ України стало багатопрофільним цивільним відомством європейського типу, що координує діяльність органів, які реалізують державну політику у сфері внутрішніх справ. Таким чином розмежовано завдання політичного управління і професійної діяльності у сфері внутрішніх справ України. Такий підхід є основоположним для подальшого розвитку системи МВС.

Реалізація Стратегії складатиметься з послідовних кроків на основі оптимальних рішень, які враховують позитивний досвід і кращі практики провідних країн світу, забезпечуватиме реалізацію цілей Стратегії відповідно до основних положень, закріплених у Конституції України, законах України, та узгоджуватиме зміст заходів з іншими державними рішеннями стратегічного рівня. Так, у межах своєї компетенції МВС забезпечить реалізацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287, Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України, затвердженої Указом Президента України від 14 березня 2016 року № 92, Стратегії реформування державного управління на 2016-2020 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 року № 474-р.

Крім того, МВС сприятиме впровадженню євроінтеграційної політики у сфері внутрішніх справ та досягненню критеріїв, необхідних для набуття повноправного членства України в Організації Північноатлантичного договору.

У науково-практичному коментарі до Закону України «Про національну поліцію» від 1 січня 2016 року зазначено: забороняється застосування технічних засобів, які не сертифіковані в Україні, у разі, якщо вони підлягають сертифікації відповідно до чинного зако-

нодавства, та які не пройшли метрологічної перевірки або мають свідоцтво про таку перевірку, термін дії якого минув (як приклад: портативний пристрій вимірювання швидкості транспортних засобів TtuCam виробництва США отримав відповідний експертний висновок Державної служби зв'язку та інформації України, який дійсний до 2021 року), а також передавати такі прилади для користування безпосередньо на маршрути патрулювання без здійснення контролю командиром підрозділу результатів роботи приладу за зміну [18 с. 17].

Цей перелік, безумовно, не є вичерпним. Водночас вивчення та пошук шляхів вирішення навіть цих проблем є сучасним завданням адміністративного права. Деякі істотні положення цих нормативно-правових актів є далеко не безперечними і потребують широкого обговорення із залученням усіх заінтересованих сторін. Правові аспекти вимагають подальшого вивчення з подальшими пропозиціями щодо удосконалення законодавства України в галузі використання технічних засобів.

Висновки

Підсумовуючи певні теоретичні та нормативно-правові аспекти використання технічних засобів у діяльності правоохоронних органів, зазначимо, що, як і будь-який вид діяльності, таке використання повинне мати певні юридичні підстави. Однак зміна законодавства – досить інерційний, повільний процес, який не встигає за стрімким розвитком технологій. Отже, сьогодні не лише в Україні, а й в інших країнах законодавче регулювання діяльності, пов'язаної із застосуванням технічних засобів, перебуває на етапі становлення. Немає сумніву, що запорукою стабільного мирного розвитку країни є дотримання законності всіма її громадянами без винятків та створення такого законодавства, що максимально задовольняло би потребу рівноваги між безпекою та розвитком держави. У сучасних умовах правоохоронна діяльність поліції не може успішно здійснюватися без належного застосування досягнень науки і техніки.

Хотілося б додати, що формування пропозицій щодо удосконалення чинної нормативно-правової бази має реалізовуватися на підставі детального аналізу чинних норм законодавства з питань застосування технічних засобів у адміністративному провадженні шляхом визначення основних проблемних моментів, пов'язаних із недосконалістю положень як КУпАП, так і інших законів та підзаконних актів. Інформація, яку одержують і фіксують, застосовуючи засоби і матеріали

відеозапису, має якісні переваги (у вірогідності, об'єктивності, зручності використання), що вигідно відрізняють її від інформації, одержаної за допомогою інших технічних засобів.

Видається за доцільне виконати таке:

1. Розробити правила застосування технічних засобів під час проведення заходів з охорони публічної безпеки, порядок використання здобутої інформації;
3. Розробити та нормативно затвердити тактико-технічні вимоги до технічних засобів, що застосовуються у Національній поліції України;
4. Розробити типові тактичні прийоми їх правомірного застосування;
5. Підготувати спеціалістів для роботи з технічними засобами.
6. Усунути такі прогалини у чинному законодавстві:
 - В адміністративному законодавстві бракує єдиного підходу до визначення поняття «технічний засіб»;
 - У законодавчих актах лише частково визначені умови застосування технічних засобів у практичній діяльності правоохоронних органів;
 - Відсутність у законодавстві визначення видів та функцій технічних засобів;
 - У законодавчих актах немає визначення поняття «дані, одержані у результаті використання науково-технічних засобів».

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. Ст. 141.
2. «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу»: Закон України від 18 березня 2004 року № 1629-IV.
3. Загальна декларація прав людини : прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року: Документ № 995-015, поточна редакція від 10.12.1948. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 03.10.2018).
4. Міжнародний договір про громадянські та політичні права (1966 р.). Документ 995_043, чинний, поточна редакція – Ратифікація від 19.10.1973, підстава – 2148-08. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення: 03.10.2018).
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: ратифікована Законом № 475/97-ВР від 17.07.1997. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004. (дата звернення: 03.10.2018)
6. Преамбула Європейського кодексу соціального забезпечення 1964 р. (переглянутий 6 листопада 1990 р.). Європейський кодекс соціального забезпечення (переглянутий) (ETS № 139). URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_651.

7. Підсумковий документ віденської зустрічі представників держав – учасниць Ради з питань безпеки та співробітництва в Європі (1989 р.). URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_113.

8. Паризька Хартія для нової Європи від 21 листопада 1990 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_058.

9. Мердок Джим, Рош Ральф. Європейська конвенція з прав людини та охорони правопорядку: посібник для співробітників поліції та правоохоронних органів / Рада Європи, вересень 2013 р. Українське видання: «Центр». С. 80.

10. «Про Європейський кодекс поліцейської етики»: Рекомендація, ухвалена Комітетом Міністрів 19 вересня 2001 р. на 765-му засіданні заступників Міністрів. URL: <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/rec1.pdf> (дата звернення: 03.10.2018).

11. Європейська конвенція про передачу провадження у кримінальних справах (ETS № 73). URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_008. (дата звернення: 03.12.2018).

12. «Про місцеве самоврядування в Україні»: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1997. № 24. Ст. 170.

13. Департамент комунікації МВС України. URL: http://mvs.gov.ua/ua/news/16426_Arsen_Avakov (дата звернення: 23.11.2018).

14. Кобець М.В., Жуков Б.В., Артеменко П.П., Кудінов В.А. Спеціальна техніка: основні поняття, терміни та визначення: навчальний посібник. К.: «Аванпост – Прим», 2013.

15. Кодекс України про адміністративні правопорушення 1984 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

16. Стратегія розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_113. (дата звернення: 20.11.2018).

17. Науково-практичний коментар до Закону України «Про національну поліцію» (станом на 1 січня 2016 р.). К.: «Центр учбової літератури», 2016. 400 с.

18. Про Національну поліцію, Положення про патрульну службу МВС, Положення про Національну поліцію: чинне законодавство станом на 10 лист. 2015 р.: (офіц. текст). К.: Паливода А.В., 2105. 104 с.

Статья посвящена анализу правовой природы использования технических средств фиксации правонарушений. Сосредоточено внимание на действующей нормативно-правовой базе нашего государства, регулирующей отношения в сфере использования технических средств. В рамках административно-правового исследования это важно по многим причинам, ключевые из которых: 1) прикладной характер юридического научного исследования в основном обуславливает необходимость внесения изменений в действующее законодательство, что возможно лишь при условии анализа настоящего его состояния; 2) значительная часть проблемных аспектов использования технических средств в Украине связана именно с недостатками нормативно-правовой базы; 3) важно проанализировать соответствие подзаконных нормативно-правовых актов в сфере использования технических средств и тому подобное.

Ключевые слова: законность применения технических средств, научно-техническая обоснованность технических средств, правовые основания применения технических средств.

In analyzing the legal nature of the use of technical means of fixing offenses, one should focus on the current regulatory framework, the provisions of which determine regulation in the use of technical means of fixing offenses. Within the framework of administrative and legal research, this is important for many reasons, the key of which are: 1) the applied nature of legal scientific research largely determines the need for amendments to the current legislation, which is possible only subject to an analysis of its current state; 2) a considerable part of the problem aspects of the use of technical means in Ukraine lies in the shortcomings of the legal and regulatory framework; 3) it is important to analyze the compliance of sub-legal normative acts in the sphere of the use of technical means, etc.

Key words: legality of the use of technical means, scientific and technical feasibility of technical means, legal basis for the use of technical means.